

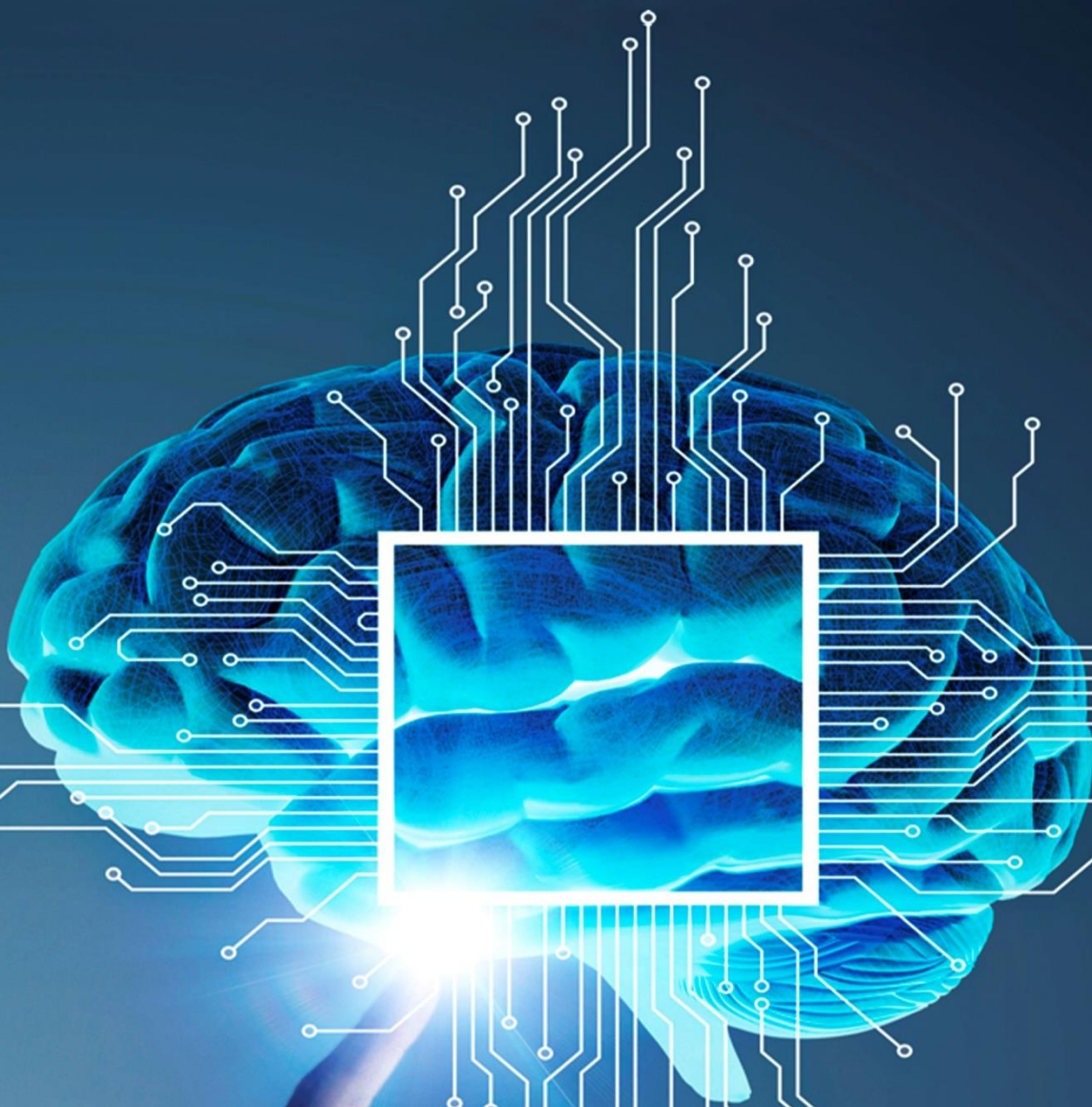

**НАУЧНЫЙ
ИМПУЛЬС**

ЦЕНТР НАУЧНОЙ
ПОДДЕРЖКИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СОВРЕМЕННЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

НАУЧНЫЙ ИМПУЛЬС

**Последние
новости**

**Последние
образование**

**Последние
исследование**

И НОВЫЕ НАУКИ

ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA ETNOPELAGOGIKA NAMUNALARINI O'RGATISH METODIKASI D.N.Xayrullayeva	353
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI BADIY ASARLARGA QIZIQTIRISH USULLARI Bahronova Mashhura Jo'rabek qizi Zarifova Setora Zayniddin qizi	359
MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARNING XALQ OG'ZAKI IJODI NA'MUNALARI ORQALI MA'NAVIY DUNYOSINI BOYITISH Islomova Mehriniso Mirzoyevna Sultonova Feruza Hayot qizi	365
GLOBALLASHUV DAVRIDA TARBIVACHIGA QO'YILADIGAN TALABLAR Jamolova Shoyira Uyg'un qizi Hikmatova Dildora Mirzo qizi	370
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA ERTAK O'RGATISH METODIKASI Matniyozova Shohida Bahodir qizi Ismatova O'g'iloy Sobir qizi	375
BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA TARBIVACHI NUTQI NAMUNA-O'RNAK VOSITASI SIFATIDA Sharipova Maxbuba Baxshilloevna Safarova Farida Shermat qizi	379
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI To'rayeva Surayyo Muhammadovna Idiyeva Gulhayo To'xtasin qizi	384
TAKSIS SEMANTIKASI VA UNING IFODALANISH VOSITALARI Saidova Zakira Tolibovna	389
MAKTABGACHA TALIM VA MAKTAB TA'LIMI HAMKORLIGI M.M.Nigmatova D.E.Erkinova	396
BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING O'ZIGA XOS PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Bahronova A.I	401
"YOZUV DAFTARI" ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING CHIROYLI YOZISH KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI (1- SINIF MISOLIDA) Qo'ldoshev Rustambek Avezmurodovich Karimova Dilnoza Baxtiyor qizi	403
KICHIK MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING BADIY VA IJODIY QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VOSITALARI Hamroyeva Nafisa Nizomiddinovna Yoriqulova Gulnigor Sohibjon qizi	409
KATTA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MANTIQ VA INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISH Hamroyeva Nafisa Nizomiddinovna Hotamova Iroda Umar qizi	414
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING GRAMMATIKAGA OID TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIMIY O'YINLARDAN FOYDALANISH	419

KATTA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MANTIQ VA INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISH

Hamroyeva Nafisa Nizomiddinovna

BuxDU Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Hotamova Iroda Umar qizi

BuxDU Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya. Maktabgacha yoshdagi ta'limning eng muhim vazifalaridan biri – ongni rivojlantirish, yangi narsalarni oson o'zlashtirishga imkon beradigan aqliy ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir. Ushbu maqolada nutq o'stirish mashg'ulotlari orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning mantiq va intellektini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tashkiloti, tarbiyachi, katta guruh, badiiy adabiyot, tabiat, atrof-olam, mantiq va intellekt, bolalar nutq o'stirish.

Tafakkur inson faoliyatining eng yuqori shakllaridan biridir. Ba'zi bolalar 4 yoshgacha o'z fikrlarini mantiqiy shakllantirishga qodir bo'ladi. Biroq hamma bolalar ham bunday qobiliyatlarga ega emas. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish jarayonini o'ynoqi vaziyatda amalga oshirish zarur. tarzda qilish yaxshidir. Ushbu muammoni hal qilish uchun maktabgacha yoshdagi bolalarning tafakkurini bolani maktabga tayyorlash usullari bilan hamohanglikda oshirish kerak.

Ona tilining intellektni rivojlantiradigan, his-tuyg'ular va irodani tarbiyalaydigan omildir. U inson va uning atrofidagi dunyo o'rtasidagi aloqa vositasi bo'lib xizmat qiladi. Bolaning nutqini rivojlantirish orqali kattalar bir vaqtning o'zida uning aql-idrokini rivojlantirishga hissa qo'shadilar. Aql-idrok maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi, uning atrofidagi dunyoni bilishida ko'pincha bolaning maktabga tayyorligini belgilaydigan intellektual darajasi bo'ladi.

Kichkina bolaga nima uchun mantiq kerak? Gap shundaki, har bir yosh bosqichida keyingi bosqichga o'tish uchun muhim bo'lgan aqliy funksiyalar shakllanadigan ma'lum bir "qavat" yaratiladi. Shunday qilib, maktabgacha yoshdagi davrda olingan ko'nikmalar maktab yoshida rivojlanish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ulardan eng muhimi mantiqiy fikrlash, "ongda harakat qilish" qobiliyatidir. Mantiqiy fikrlash usullarini o'zlashtirmagan bola o'rganish va muammolarni hal qilishda qiynaladi. Natijada, bolaning sog'lig'i yomonlashishi mumkin, o'rganishga bo'lgan qiziqish susayadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq o'stirish mashg'ulotlari orqali mantiq va intellektini rivojlantirishning vazifalari quyidagilardan iborat:

- bolalarning ijodiy va intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish;
- bolalarning tasavvurini rivojlantirish;
- bolalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish;

- bolalarning elementar matematik tushunchalarni rivojlantirish bo'yicha bilim darajasini oshirish;
- mantiqiy va matematik o'yinlar orqali bolalarning aqliy qobiliyatlarini rivojlantirish.

Katta maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq o'stirish mashg'ulotlari orqali mantiq va intellektini rivojlantirish mantiqiy tafakkurni rivojlantirish jarayonida bolada fikr yuritish, mantiq qonunlariga muvofiq xulosalar chiqarish, sabab-natija munosabatlarini qurish; qiziquvchanlik, zukkolik, zukkolik, kuzatuvchanlik, mustaqillik, xotira, diqqat kabi fazilatlarni ham rivojlantirish kabi maqsadlarga ham ega.

Maktabgacha yoshdagi bolaning intellektual rivojlanishi uning aqliy rivojlanishining eng muhim tarkibiy qismidir. Inson intellekti, hissiy tajribasining asosi bola hayotining birinchi yillarida qo'yiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalikda idrok, e'tibor, xotira, tasavvurni rivojlantirish, shuningdek, mavhumlashtirish, umumlashtirish va oddiy xulosalar chiqarishning birinchi shakllarini shakllantirish, amaliy fikrlashdan mantiqiy fikrlashga o'tish sodir bo'ladi. Bolalarning nutq o'stirish mashg'ulotlari nafaqat bilim beradi, balki ma'lum bir fikrlash uslubi bo'lganligi sababli, bola intellektini rivojlantirishda alohida o'rin tutadi. Nutq o'stirish mashg'ulotlari bolalarni juda erta yoshdanoq tafakkurini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega.

Bolaning ta'limi va rivojlanishi cheksiz bo'lishi kerak, bu yoshga xos bo'lgan faoliyat turi - o'yin orqali amalga oshirilishi kerak. Bolalarning aqliy qobiliyatlarini ochib berishga imkon beradigan turli xil o'yinlar orasida intellektual va o'quv o'yinlarini ajratib ko'rsatish mumkin. Ushbu o'yinlarning asosiy maqsadi intellektning operatsion tomonini rivojlantirishdir: aqliy funksiyalar, aqliy faoliyatning texnikasi va operatsiyalari. Ushbu o'yinlarning o'ziga xos xususiyati - ularda qandaydir kognitiv tarkibning mavjudligi va o'yin muammosini hal qilishning yashirin usullarini izlash, ularni topish zukkolik, zukkolik, nostandart ijodiy fikrlash va aqliy rejalashtirishni talab qiladi. operatsiyalar.

Maktabgacha yoshdagi bolaning intellektini rivojlantirish nutq bilan chambarchas bog'liq. Maktabgacha yoshdagi bolaning intellektual (aqliy) rivojlanishi uning umumiy aqliy rivojlanishining, maktabga va butun kelajakdagi hayotiga tayyorgarlikning eng muhim tarkibiy qismidir. Aqliy rivojlanishning o'zi murakkab jarayon: bu kognitiv qiziqishlarni shakllantirish, turli bilim va ko'nikmalarni to'plash va nutqni o'zlashtirishdir. Intellektual rivojlanishning "yadrosi", uning asosiy mazmuni aqliy qobiliyatlarni rivojlantirishdir. Aqliy qobiliyatlar - bu yangi bilim va ko'nikmalarni egallashning qulayligi va tezligini, turli muammolarni hal qilishda ulardan foydalanish imkoniyatini belgilaydigan psixologik fazilatlar. Turli psixologik tadqiqotlarida maktabgacha yoshdagi bolalarda intellekt, intellektual operatsiyalar va ularni shakllantirish usullarini o'rganish muammosi muhim o'rin tutadi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, bolaning rivojlanishi jarayonida til va fikrlash o'rtasidagi munosabatlarni o'rganish juda alohida jihatdir. Chunki til va fikrlash tizimi nutq, fikrlash faoliyati orqali ushbu tizimlarga ega bo'lgan kattalar yordami va taqlid qilish orqali o'zlashtiriladi. Nutq o'stirish mashg'ulotlari orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning mantiq va intellektini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari til va nutq bilan bog'liq. Til - bu turli xil so'zlardan, ya'ni turli ob'ektlar va jarayonlarni bildiruvchi an'anaviy tovush belgilaridan, shuningdek, ushbu so'zlardan jumlar tuzishga imkon beradigan qoidalardan tashkil topgan maxsus belgilar tizimi. Gaplar fikrni ifodalash vositasidir. So'nggi yillarda tadqiqotlar turli yo'nalishlarda maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual va nutq rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rgandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Eshova D. S. BOLALARDA TASVIRIY QOBILIYATLARNI ANIQLOVCHI TUSHUNCHALAR //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1154-1159.
2. Эшова Д. Ш. ВВЕДЕНИЕ В ПРИРОДУ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ //Вестник науки и образования. – 2021. – №. 16-2 (119). – С. 108-111.
3. Shonazarovna E. D. Development of Creative Activity in Preschool Education //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 207-211.
4. Shonazarovna E. D. МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTLARIDA BOLALAR IJODIY TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 193-197.
5. Хориевна, Р.Л. (2022). Лего-конструкции в формировании математических понятий. *ЕВРОПЕЙСКИЙ ЖУРНАЛ ИННОВАЦИЙ В НЕФОРМАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ*, 2 (2), 392-396.
6. Rajabova, L. (2021). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTLARIDA "STEAM" TECHNOLOGIYASINI TADBIQ ETISH. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 7(7).
7. Temirovna, O. L., & Choriyevna, R. L. (2021). Mental Arithmetic is a Non-Traditional way to Teach Preschoolers Verbal Arithmetic. *International Journal of Culture and Modernity*, 11, 205-208.
8. Rajabova, L. (2021). MENTAL ARIFMETIKA-МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARGA OG'ZAKI SANASHGA O'RGATISHNING NOAN'ANAVIY USULI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 3(3).
9. Nizomiddinova H. N. et al. Tarbiyachi Faoliyatida Nutqiy Etiketning O 'Rni //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 3. – С. 5-9.
10. Nizomiddinova H. N. et al. TARBIYACHI VA UNING JAMIYATDA TUTGAN O'RNI //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 88-92.